

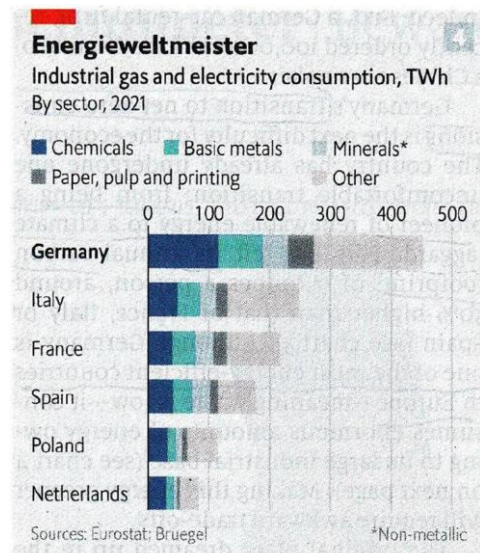
Kiss Károly:

Európa beteg embere?

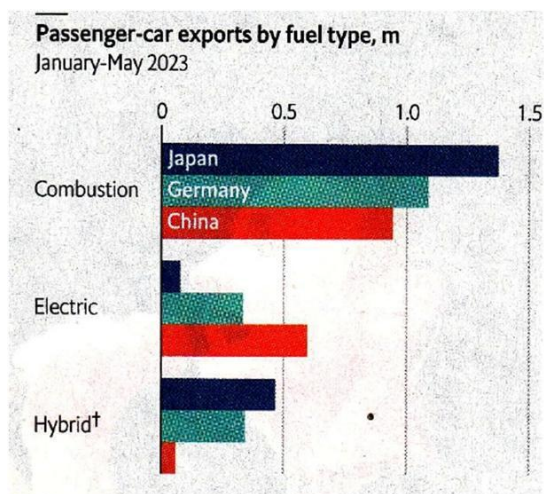
(Hanyatlóban a német gazdaság)

Németország mindaddig a siker megtestesítője volt a szemünkben. Nehéz elfogadni, hogy mára Európa beteg embere lett. A fejlett ipari országok közül az idén Németországnak a legrosszabb a növekedési perspektívája (- 0,3%). A legnagyobb gondot a magas energiaigényű német ipar okozza (a vegyipar, az acélgyártás és az autógyártás nagy részaránya miatt). Az orosz-ukrán háborúra a németek az orosz gázimporttól való leszakadással válaszoltak, és ez súlyos csapást jelent számukra – a gázárak a háború előtti szintnek a dupláján vannak.

(The Economist August 19th 2023)

Ráadásul értelmetlenül lemondtak az atomenergiáról, egymás után leállították atomerőműveiket. (Ennek nemhogy nincs klímahozadéka – ellenkezőleg – az atomenergiára való masszív globális átállás lenne a klímavédelem fő eszköze.) A szakemberhiány, a magas energiaárak és a leromló infrastruktúra miatt Németország nem kedvelt beruházási hely: tavaly a német vállalkozók 125 md euróval többet fektettek be külföldön, mint amennyi tőke Németországba jött. Kedvelt beruházási helyeik Amerika, Ázsia és Kelet-Európa. A BASF vegyipari konszern például 2,7 md eurós kutatási központot létesített Mumbaiban (Bombay).¹

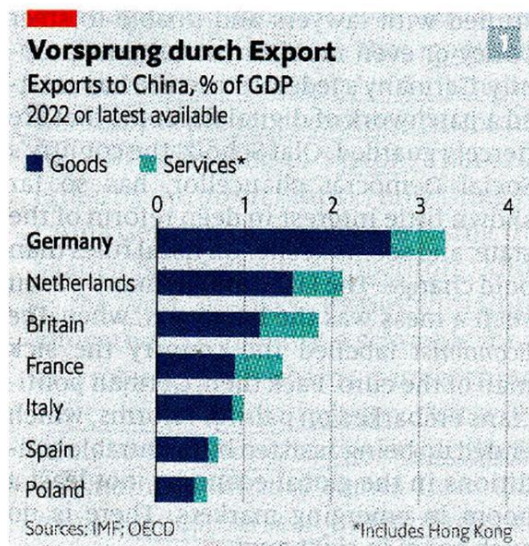
A német ipar sikerágazata az autógyártás. A kormányra kerülő zöldek azt tervezték, hogy Németország az „elektromobilitás” vezető hatalma lesz, és 2030-ban már 15 millió elektromos autó jár majd az utakon. Ez a terv a felére csökkent – jelenleg pedig csak 1,2 millió elektromos autó van forgalomban, az állomány 2 százaléka. A BMW, Mercedes, Porsche és a Volkswagen együttes piaci értéke sem éri el a Tesla értékének felét.²

(The Economist August 12th 2023.)

¹ Der Spiegel Nr. 32. Igaz, a legfrissebb hírek szerint az egyik legnagyobb chip-gyártó, a tajvani TSMC 3,8 md dolláros gyárat épít Németországban, melyet a német kormány 5 md euró támogatással egészít ki. (The Economist, August 12th 2023.)

² Der Spiegel Nr. 32.

A német autógyártók termelésük jelentős hányadát kihelyezték Kínába. Eleinte ők uralták a kínai piacot, azonban a kínai elektromos autók kiszorítják őket, mivel ott jóval olcsóbb az áram. E téren már most Kína a piacvezető a világegyesületben. Míg a hagyományos autók exportjában Japán, az elektromos autókéban Kína vezet.).³

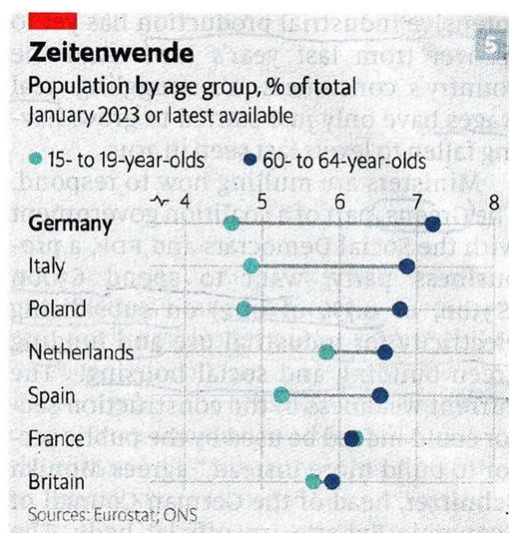
A fejlett gazdaságok közül – az intenzív együttműködés miatt – a német függ a legnagyobb mértékben Kínától. A tavalyi külkereskedelmi forgalom 314 md dollárt tett ki. Ez azzal is jár, hogy Kína igen lassú kikecmergése a covid miatti gazdasági visszaesésből rá is negatívan hat. A fejlett ipari országok újabban korlátozzák kínai gazdasági kapcsolataikat, a kockázat csökkentése céljából. Németország nem ezt teszi – de ebben valószínűleg igaza van.⁴

(The Economist August 19th 2023.)

A vegyipar és az autóipar mellett az acélgyártás is Németország hagyományos erőssége. A zöldek azt tervezik, hogy az ágazatot – a hidrogén energiaként való felhasználásával – klímaneutrálissá teszik. Ehhez azonban jelentős támogatásra lenne szükség, amit a szabaddemokrata pénzügyminiszter ellenez. Végül is a zöld átmenethez szükséges energiát a megújuló energiatermeléssel kellene előállítani, ami egyelőre még nem elegendő.

Németország súlyos szakemberhiánnyal küzd. A háború után született népes generáció tagjai most mennek nyugdíjba – ez nettó 2 millió munkaerőpiaci veszteséget jelent az elkövetkező öt évben, 2035-ig pedig 7 milliót (!). Beengedtek ugyan 1,1 millió ukrán menekültet és a migránsok százazzeit, de ez a kieső szakember-veszteséget nem pótolja. Az Economist értékelése szerint a német rendszer akadály nélkül beengedi a migránsokat, de a képzett külföldi szakemberek betelepülését súlyos bürokratikus nehézségek akadályozzák. Ugyanakkor a szakemberhiánnyal párhuzamosan 3 százalékos a munkanélküliség.

A felsorolt országok közül Németország társadalma a leg-előregedettebb: a fiatalok aránya itt a legalacsonyabb, az öregeké pedig a legmagasabb. (The Economist August 19th 2023)

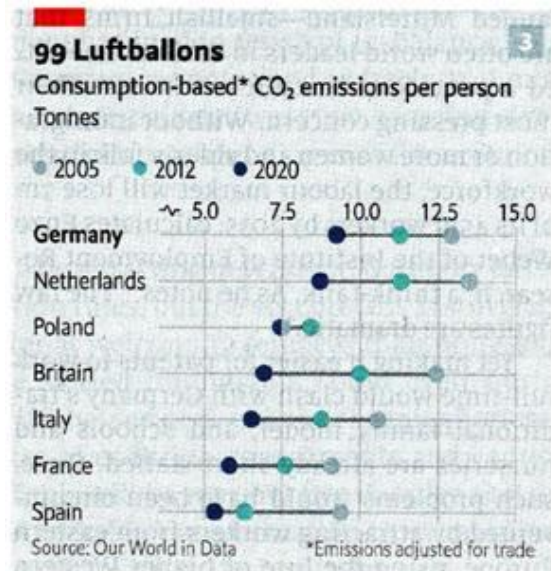
³ The Economist, August 12th 2023: Chinese manufacturing.

⁴ Az Economist ezt az amerikai politikát erősen bírálja. August 12th 2023: Costly and dangerous.

A német infrastruktúra állapota romlik; ide vezetett a dogmatikus ragaszkodás a költségvetési deficit elkerüléséhez. Németország – a hasonló fejlettségű országokhoz képest – lényegesen elmaradott a digitalizációban. Információ-technológiai beruházásainak aránya a GDP-ben kevesebb, mint fele az amerikaiak vagy a franciáknak. Emiatt a bürokratikus ügyintézés a gazdaságot is hátráltatja. Egy vállalkozás indításának engedélyezéséhez pl. 120 napra van szükség – ez kétszer olyan hosszú, mint az OECD-átlag. Az adórendszer is reformra szorul. A jelenlegi a nyereség igen magas arányát, 30 százalékát elvonja – ez a legmagasabb a fejlett ipari országok körében. Ezt csökkenteni kell.

A kormánykoalíció részét képező zöldeknek igen ambíciózus terveik vannak a német gazdaság zöldítésére. Ez mindenképpen indokolt. Bár Németország úgy él a szemünkben, mint a környezetvédelem mintaképe, a valóság mást mutat. A németek „karbonlábnyoma” (azaz széndioxid-kibocsátásra átszámított környezet-terhelése) duplája a franciáknak, az olaszoknak, vagy a spanyoloknak. Ez a német gazdaság már említett magas energiaigényessége miatt van így.

(*The Economist August 19th 2023*)

A zöldek egyik fontos, törvénybe foglalt célja (*Heizungsgesetz*), hogy a német háztartásokban az újonnan telepített fűtési rendszerek legalább 65 százalékban megújuló energiákat használjanak fel. Ezt nagy vita övezi, a köznyelv találóan „a pincékben dülő kultúrharcnak” nevezi. A hosszútávú klímasemlegességi célok le vannak osztva ágazatokra. A teljesítésben a közlekedés a legelmaradottabb. Éles vita folyik a zöldek és a szabaddemokraták között (akik a pénzügyi tárca birtokosai), mivel a célok eléréséhez jelentős állami támogatásokra lenne szükség.

Habeck zöld gazdasági miniszter hőpumpát szerel

A helyzetet úgy összegezzük, hogy az elmúlt közel két évtizedben (Gerhard Schröder kancellársága óta) a német gazdaságpolitika súlyos hibákat vétett. (A legnagyobb horderejű ezek közül az atomenergiáról való önkéntes lemondás volt.) Az orosz energiafüggőség

felszámolása pedig – az orosz-ukrán háború ra adott rossz válaszáért – kritikussá tette az energiaellátást. A német ipar struktúrája elavult, igen energiaintenzív. Két évvel ezelőtt, az új koalíció kormányra kerülésekor Sholz kancellár még abban bízott, hogy a klímavédelmi beruházások lendületet adnak majd a német gazdaságnak. Ez nem vált be. Az export is gyengélkedik és nő a munkanélküliség. A kormányra kerülő zöldek (ők adják a kancellárhelyettes gazdasági minisztert) pedig a helyzetre való tekintet nélkül dogmatikusan erőltetik a zöld energiapolitikai elvek megvalósítását. Az augusztus 19-i Economistnak ez a címlasztorija: Németország újból Európa beteg embere? – Ez lett a második világháború utáni gazdasági csodát megvalósító Németországból.

A gazdaság torzulásai, a gazdaságpolitika tévedései kijavíthatók. De sokkal súlyosabb ennél, hogy a német társadalom óhatatlanul multikulturálissá válik. Ha a társadalmi folyamatokat nézzük, a bevándorlók nagy arányát és integrálásuk nehéz feladatát, a nem német anyanyelvű és iszlám vallású fiatalok egyre nagyobb súlyát, Németország jövője nem irigylésre méltó.

Országosan 30 százalékos, Berlinben 50 százalékos az alapfokú oktatásban a tanárhiány. Ennek fő oka az, hogy a migrációs háttérű gyerekek nagy aránya miatt a tanári pálya nem vonzó. A tanulók között ugyanilyen az aránya a bevándorló háttérű gyerekeknek, akiknek nem a német az anyanyelvük. Kormányzati kutatások szerint a muzulmán családból származó gyerekek még harmadik generációjának is rosszabbak a tanulmányi eredményei, mint az átlag. Ez olyan terhet jelent a pedagógusokra, ami miatt a fiatalok nem választják a pedagógusi pályát. nem vállalják e problémás gyerekekkel a bajlódást. És amint felnőnek e fiatal korosztályok, úgy lesz a bevándorlók aránya is egyre nagyobb a német társadalomban. A növekvő részarányú, muzulmán származású népesség stabil kulturális és vallási háttérrel és értékrenddel rendelkezik. Ezzel szemben az „öslakosok” egy elbizonytalanodott, határozatlan nemzeti és nemi identitású és csökkenő részét képezik majd a társadalomnak.⁵

Lányom Kölnben él, német férfihoz ment feleségül. Biztatom őket, megtakarításaikat magyarországi ingatlanokba fektessék. Mert gyermekeikre biztosabb jövő vár idehaza, mint Németországban.

Bp, 2023. aug. 21.

Felhasznált források:

Der Spiegel Nr. 32 / 5.8.2023. Der Elan verpufft. (David Böcking et al.)

The Economist, August 12th 2023, Business.

The Economist, August 12th 2023: Chinese manufacturing.

The Economist August 19th 2023: Sick man once more? Europe's motor. How the wheels came off.

Kiegészítés: →→→→→→→

---

⁵ Hírek 2023. aug. 25-én reggel: Németországban törvényt fogadtak el: 14 éves kortól mindenki tetszés szerint megválaszthatja nemi identitását, a hatóságok kötelesek azt – minden vizsgálat vagy orvosi tanúsítvány nélkül elfogadni és arról a hivatalos dokumentumokat kiállítani. De erre évente „csak” egyszer van lehetőség.

Kiegészítés:

Az elemzéshez elsősorban a 2023. aug. 19-i Economistban megjelent cikket használtam fel. De a szeptember 2-i Spiegelnek ugyanez a fő témája: **Mitől roppant össze a német gazdaság? – Mindenki növekszik, csak mi nem.**

Az alábbiakban táblázatba foglalom azokat a fő problémákat, amiket a lap számszerűsített:

külföldi közvetlen beruházások (2022-ben 2021-hez képest)	- 50,6%
ipari termelés (2023 júniusában 2019 júniusához képest)	- 7%
gazdasági növekedés (2023-ban; a legalacsonyabb a fejlett ipari országok között)	- 0,3%
ipari áram ára (2022-ben 2020-hoz viszonyítva; Európában csak Dániában és Olaszországban magasabb)	+ 155%
szakmunkaerő hiánya (2022-höz képest)	355 ezer fő
a 65 év fölöttiek száma 2050-ben (100 munkaképes korúra; csak Japánban és Olaszországban lesz magasabb; 2015-ben is ez volt a helyzet)	64
bürokrácia (a 2021 júniusa és 2022 júniusa közötti szabályozás többletköltsége a gazdaságban)	6,4 md euró
a digitális irányítás minősége (0-1 között; magasabb Dél-Koreában, az USA-ban, Japánban, Kínában, GB-ban, Francia.-ban, Olaszo.-ban, Spanyolo.-ban, Indiában)	0,79
lakásépítés (ezer lakosra jutó lakások számának változása 2022-ben 2021-hez képest)	-0,8%
versenyképesség 2023-ban (2022-höz képest hét helyet csúszott vissza)	22. hely

Bp, 2023. szept. 5.